నీతిసీస ప్రథమమణి

ఉపోద్ఘాతము

రసభరితంబులును, గుణాలంకృతంబులును, విజ్ఞానదాయకంబులును నగు చిన్నిపొత్తంబుల బాలబాలికాశ్రేయోభివృద్ధి పొంటె విరచించి తన్మూలమునఁ బ్రపంచవిజ్ఞానరంగమున వారిం బ్రవేశపెట్టు నుద్దేశమున సాహిత్యప్రచారిణీసమాజము నెలకొల్పఁబడినది. ఇందుఁ బ్రథమమణిగ నీతినిధిగ్రంథమాలికనుండి విద్యార్థిశతకము వెలువడినది. ద్వితీయమణియగు గుణమణిశతకము బాలురహస్తములలంకరింప నూంకించుచున్నది.

నీతినిధిమణులు పద్యాత్మకములు. బాలవినోదినీగ్రంథమాలికను గద్యాత్మకముగ వెలువరింప సంకల్పించితిమి. మా యుద్యమమును లోకమెట్లు మన్నించునో యుత్కంఠతో నిరీక్షించుచున్నారము.

ఈ నీతినిధి గ్రంథకర్త 'ఆంధ్రభాషాలక్షణశిక్షణము'ను రచించి యాంధ్రలోకమునకుఁ బరిచితుఁడై యున్నందున నతనింగూర్చిగాని యాతని గ్రంథతతినిగూర్చిగాని ప్రత్యేకించి చెప్పవలసిన యవసరము కానరాదు.

మాయుద్యమమును మెచ్చి సమాజమున సభ్యులై తన నీతినిధిగ్రంథమాలికను సమాజము పేర నొసంగి మమ్మా దరించినందులకు గ్రంథకర్తగారి కెంతయుఁ గృతజ్ఞులము.

ఇట్లు
సుధీజనవిధేయుఁడు,

పాకాల,
అక్షయ సం॥ పుష్యశు
పంచమీ భానువారము.

చి. మ. శ్యామరావు.
కార్యదర్శి,
సాహిత్యప్రచారిణీసమాజము

కృతిసమర్పణము.

జన్మప్రభృతి స్వధర్మముల నిర్వక్రముగ నిర్వర్తించి నీతినిధియై బోద్ధయై మత్పురోవృద్ధికి మూలకందమును సూరత కొమ్మునై వెలసిన నాగుటుప్రను జనకుండునునై కీర్తిశేషులైన శ్రీపూతిలపట్ల పెద్దబుచ్చిరెడ్డిగారి పాదపద్మములకు నీ 'నీతినిధి'ని సమర్పించుచున్నాఁడను.

క॥ విద్యార్థిశతక మొక్కటఁడు
విద్యార్థులమేలు కొఱకు వివరించితి సం
వేద్యముగ దీనిఁగొను; మన
వద్యయశస్కాయవిబుధసన్నుతిగేయా॥

(జనకస్తుతి).

శ్రీ రామ.

నీతి నిధి.

(విద్యార్థి శతకము.)

శ్రీరామచంద్రుపదపం
కేరుహములమదిని నిల్పి-కించి స్మృతినిం
పారెడునీతులఁ గొన్నిటి
నేరిచివివరింతు వినుము-హితవిద్యార్థీ.

ప్రాతస్స్నానముచేయుటకు మున్నుగ
నిద్దురలేవఁగనె దేవు-నిందలఁచుచుఁ జె
న్నొద్దిసి దన హస్తంబును
బొద్దుగఁ జూచిన శుభంబు-పృథువిద్యార్థీ.

—: తల్లి :—

క. తనతల్లి కలిమితెస కొ
ప్పను వేయావుల సమాన-ముగఁ గావున నె
ప్పను బ్రథమదైవమని నీ
జననినిబూజింపుమయ్య-సద్విద్యార్థీ.
సురతరువడిగినదిచ్చును
సురమణిసుర ధేనువల్లె-సూటిగనిచ్చుఁ
ధరజననితానుగోరక
సరిపఱచునుసుతునకెల్ల-సద్విద్యార్థీ.

—: తండ్రి :—

క. జననిజనకులు గురుఁడును
మనకాదిదైవములుక్రమంబున వారిన్
ఘనశుశ్రూషలఁ దనుపుట
మనధర్మముకాదె చూడ-మహివిద్యార్థీ. ౫

జనయిత్రి క్షేత్రమయ్యెను
జనకుఁడు బీజంబునిడు-జననంబునకున్
మనుటకువృద్ధికిఁ గావున
జనకుని భజియింపుమయ్య-సద్విద్యార్థీ. ౬

తనయుఁడు తండ్రి శరీరము
తనయుండగు నంద్రుతండ్రి-తండ్రినిహింసిం
చిన నాత్మహింసయగు నీ
జనకుని బూజింబుమయ్య-సద్విద్యార్థీ. ౭

మనపెద్ద లేదిచెప్పిన
మనమేలున కంచునెంచి-మహితమనమునన్
బానరించునతనికగుఁ బ్ర
బ్బినకీర్తియుమంగళంబు-పృథువిద్యార్థీ. ౮

—: గురువు :—

ఎందఱు నీకుగురువులన
నెందఱొ నెలనెలకు మాఱి-యెందోపోఁగా
నందొకరిఁజెప్ప నెటులగు
నందు వెమదినొకనినిల్పు-మావిద్యార్థీ. ౯

అరయఁ 'గు' కారము చీఁకటి
పరఁగ 'రు' కారంబు దాని-వదలించునదా
గురుశబ్దమిన్నామహిమను
బొరసినదనినమ్మి కొలువు-భువివిద్యార్థీ. ౧౦

—: దైవము :—

హరిహరభేదము లెంచక
హరిహరనామమ్ములొకని-కైనవెయసి యా
హరిహరనామము మదిలో
నిరతముభజియించుసుగుణ-నిధివిద్యార్థీ. ౧౧

హరియని హరుఁడని కాఁడని
పరిపరివిధములను నేరు-వాదాడుకురా
పురుషులకు నరకమేగతి
పరమోక్షముత్రోవ దుర్ల-భమువిద్యార్థీ. ౧౨

జనియించినపుడు జననియు
ఘనపూజనవేళనింటఁ-గలవేలుపు శ
య్యనుభార్య మోక్షకాలము
ననిరాకారుండుదిక్కు-నయవిద్యార్థీ. ౧౩

—: కాలము :—

మనకాయువునూఱేండ్లగు
మనముందుమె యంతదనుక-మదిఁదలఁపంగా

మనయాయువు క్షీణింపఁగ
మనకర్మము కారణంబు-మహివిద్యార్థీ. ౧౪

ఆయువు తక్కువగాఁగ న
మేయముగా నాసయిడి భ్ర-మింపించెదు న
త్రోయజగర్భునిచతురత
వేయివిధులమెచ్చవలదె-విధివిద్యార్థీ. ౧౫

చాలవిలువగలిగినదీ
కాలము మఱితిరిగిరాదు-కాలక్షేపం
బేలానిర్దయగలదీ
కాలంబునునమ్మకుంటె-గతివిద్యార్థీ. ౧౬

కాలముదాఁటఁగ రాపది
కూలమొఱయుని గఖ్యరంబ-గుందలపోయన్
గాలము దానింగడవం
జాలమయటులగుటఁదెలివిఁ-జనువిద్యార్థీ. ౧౭

కాలమజనులసృజించును
గాలమరక్షించుఁద్రుంచుఁ-గాలముచూడన్
మూలము ముమ్మూర్తులకును
గాలమసుఖదుఃఖకార-కము విద్యార్థీ. ౧౮

కాలంబనెదురథాంగము
లీలాగతిఁదిరుగునంద-లివిరెండు మొనల్
చాలుగనవియేసుఖదుః
ఖాలనెడునహర్నిశములు-గదవిద్యార్థీ. ౧౯

కాలము సెల్లుచున్నది
కాలముతీఱుటకొకయడ్డు-గలుగును గానఁ
గాలమును వ్యర్థపఱుపకు
కాలము సకలంబునకు-గతి విద్యార్థీ. ౨౦

—: మృతి :—

కాలమునఁ గుడిచికట్టుట
కాలమునను సంగమగుట-కర్మముచేతఁ
కాలమరణదము; తప్పన
కాలమరణాపేక్షిరంబు-గా విద్యార్థీ. ౨౧

ఒకవిధము కాలమరణాం
బకాలమృత్యువులు శతస-హస్రములగు దీ
నికి యోజించిన మనవగు
కుకర్మములె కారణముల-గును విద్యార్థీ. ౨౨

ఆఁకలికి మున్నకుడు మట
వేకువ మేల్కనక యుంట-వేమాఱులు తిం
టేకాక నిద్రపోవుట
యీకార్యములిమన కాల-మృతి విద్యార్థీ. ౨౩

కల్లుపలువిధములయ్యును
జుల్లో లెక్కకునుమీఱె-సాంతత్సురికలఁ
బొల్లో మట్లో దిగె సిం
కొల్లగునిటు కాక మృత్యు-విల విద్యార్థీ. ౨౪

—: సదాచారము :—

మనమే పెద్దలమనుకొని
మనపెద్దల గేలిసేఁత-మనమాంద్యమ్మే;
మనలో తెలుఁగ ముటెన న
ల్పమునేరని గుంజాతిని-భువి విద్యార్థీ. ౨౭

ఎఱిఁగియె చేసిరో చట్టము
తెలుఁగక యొనరించినారో-యెఱుఁగక మనవా
తెలుఁగున దప్పినడతతగు
తెలుఁగ? మోదింపుమాను-విని విద్యార్థీ. ౨౮

పలువురు పెద్దలువలదని
పలికినపని చేయఁజనదు-ప్రాజ్ఞన కెపుడున్
పలువురులోఁ తనుమనుపున
వలపివినని దూఁకు వెఱ్ఱి-విధి విద్యార్థీ. ౨౯

దేశివమనమునఁ దలఁతువా
దానినపోటనువచించి-దానిన చేయన్
జ్ఞానులు 'త్రిశుద్ధి' యంచును
దానినను దురదియనీకుఁ-దగు విద్యార్థీ. ౩౦

వైపూఁతయేమిగుణముగు?
లోపలసుగుణంబు వెలయు-లోకము మెచ్చన్
జేఁపిడని నోడ్డగాపున
కేపునఫలమున్నె యంట-లిడ విద్యార్థీ. ౩౧

ధరనెంతచదువుచదివిన
స్థిరముగ నిరెండువిధులె-చెప్పంబడెడిన్
బరపీడపాపకార్యము
పరోపకారంబమంచి-పని విద్యార్థీ. ౩౦

కురరూలదంపతుల నడుమ
గురుశిష్యులనందిశివుల-కున్ మధ్యమునన్
ఖరములనడుమను నడచిన
బొరయవుమనతలఁచుకార్య-ములు విద్యార్థీ. ౩౧

గురుశిష్యావళికివధూ
వరులకుసుతజనకులకును-వరభృత్యధరా
వరులకుఁబగ వెట్టినయా
నరునకునరకంబుదప్పునావిద్యార్థీ. ౩౨

—: సహవాసము :—

సుమనస్సంగమునఁ బురువు
సుమనస్సులశిరముఁజేరి-సొంపొందును బూ
జ్యములగు శిలలును గలదే
సుమనస్సంగమునకెనవ-సుధవిద్యార్థీ. ౩౩

ఇచ్చుట పుచ్చుకొనుటయును
నిచ్చనుగోప్యంబుచెప్ప-నేర్పడవినుటల్
మెచ్చించి యిడుటతినుటయు
నచ్చపుఁజెలికానిగొనము-లగువిద్యార్థీ. ౩౪

చెడువానిఁ జేరనెప్పుడుఁ
జెడు గేవాటిల్లుఁగాని_చెందవు శుభముల్
చెడఁగాలుచునంగారము
కడునలుపిడుఁ బిదపమ్ముట్టఁ-గదవిద్యార్థీ. ౨౬

ఖలులొకపరిసత్కార్యం
బులనొనరుపనమ్మి చేరఁ-బోకుము చెడుగాఁ
బుల్బుల్లయుపవాసములు పశు
పులనెక్కువచంపఁగాదె-భువివిద్యార్థీ. ౨౭

ఎదుటను నిచ్చకమాడుచుఁ
బదపడిమఱుఁగైనఁ గార్య-భంగముఁదలచే
ట్టుదురాత్ము చెలిమివిడ్జిం
పఁదగుఁ దేనెగలక్షిత-వతెవిద్యార్థీ. ౨౮

ఆటోపంబునఁ గొంచెము
బూటకమునఁగొంతగుణము-పాడనగాపిసన
చోటునవగుణము మెండా
తాటోటును ఫణిగవీడఁ-దగువిద్యార్థీ. ౨౯

గుణముగని ప్రాజ్ఞులాగుణ
గణనంబునసంతసింత్రు-కరువలివ్యాతుం
బునఁ బుష్పసౌరభముఁగొనఁ
గనెయూమోదంబునందు-గతి విద్యార్థీ. ౩౦

గుణములను విడిచి యజ్ఞులు
గణియింతురుదోషములను-గస్తురిపైని

ల్చునె యీఁగలుపుంటినిని
ల్చినయక్కఱలునీవచెప్పుమ-స్థిరవిద్యార్థీ.

—: భా ష :—

భాషలలోన ననుత్తమ
భాష తెనుఁగుగాన నట్టి-భాషామణికిన్
వేషముమార్చిచి సంకర
యోషగఁ జేయకుము సుగుణ-యుతవిద్యార్థీ. ౪౨

ఏబాసనుమాటాడుదు
వాబాసనునచ్చముగను-నాడినబాగౌ
నేభాషాయింగ్లీషవగ
తోఁబెక బెకలాడ నేరు-తువెవిద్యార్థీ. ౪౩

ఆ దేశస్థులునవ్వఁగ
నీ దేశస్థులును నవ్వ-నింపునెడఁగ భా
షాద్దైన్యము ఏ?రయుటయే
లాదోఁపదుభాషపైఁ జ-లమ? విద్యార్థీ. ౪౪

—: మా ట తీ రు :—

సమయమెఱిఁగి మాటాడిన
సమయస్ఫూర్తియును జాల-సముచితమగు నా
సమయజ్ఞతలేమిని దుః
ఖమయగునోదార్చ్ఫగూడఁ-గదవిద్యార్థీ. ౪౫

మృదుతను దారుణమడఁగును
మృదుతన దారుణమడంగు-మృదుతకసాధ్యం
బెదియుంగానము గావున
మృదుతరముగ మాటలాడు-మీావిద్యార్థీ. ౩౬

స్వరభేదమైన పలుకునఁ
గరముచెడును భావమందుఁ-గార్యముచెడు జే
స్థిరమగు; నిష్టార్థంబును
వరమడిగినత్వష్ట చెడియె-వరవిద్యార్థీ. ౩౭

సత్యమున రవి వెలుంగును
సత్యమున నయగ్నిమండు-జలదముకురియుఁ
సత్యమజనులకు దైవము
సత్యముపలుకంగవలయు-సద్విద్యార్థీ. ౩౮

—: చ దు వు ట. :—

అర్థమెఱిఁగిచదువుట కా
మ్యార్థప్రదమంద్రు పెద్ద-లదియారసెప్ప
ష్టార్థకముగఁ జదువుము ధ
ర్మార్థాదికముల ను నీకు-నగువిద్యార్థీ. ౩౯

రసము నెఱుంగక చదివినఁ
బసయుండదు కంఠశోష-ఫలశూన్యమునౌ
రసమెఱుఁగునె రాసభములు
గసతో గంధము ను మోవఁ-గ నెవిద్యార్థీ. ౪౦

అఱగొఱగఁ జదివి తానే
నెఱజాణఁడటంచు నిట్టి-వేల్గు మఁదని నే
దెఱుఁగక చెడిపోవు నిప్పటి
కొఱమాలిన చదువు చదువ-కుము విద్యార్థీ. ౫౧

—: మర్యాదము :—

ఒప్పైనయర్థమెఱుఁగమిఁ
దప్పని వాదింపకుము మ-తగ్రంథములం
దెప్పుడుఁ దప్పించుటయగు
నొప్పమియును హీనబుద్ధి-యును విద్యార్థీ. ౫౨

తెలియుననివాదులాడుచుఁ
దెలిపినవినకున్నఁ దాను-దెలియక యున్నన్
బలుకష్టము వానికిఁ దాఁ
దెలుపుటతోనై మనసులుఁ-దెగు విద్యార్థీ. ౫౩

మున్నెఱిఁగిన వానిం బలె
నెన్నఁడు గురుతోడఁ బ్రచ్ఛ నెకసక్కెముగాఁ
బన్నకుమది నీవృద్ధికి
సున్నయు దుష్కీర్తికరము-సుమి విద్యార్థీ. ౫౪

తగువిషయముఁ జింతింపక
యగోచరమనూహ్యమెట్టు-లగుఁ జింతింపన్

దగు మొదటిమెట్టు నెక్కక
మొగువ కెగురనగునె పడవె-యిలవిద్యార్థీ. ౫౫

స్థై గురుశక్తిచాలదు
ప్రాఁకినడక తనకు హీన-వర్తనమాయే
కాకికగుగబ్బిలపుగతిఁ
బోకయును త్రిశంకుని పదమును విద్యార్థీ. ౫౬

—: శిష్యలక్షణము :—

పతివిడిచినట్టి సతిసం
గతిమాతృవిహీన శిశువు-కరణిని గురుసం
గతిలేని శిష్యుచదువులు
వితయచు మాయెంచఁగా భు-వినివిద్యార్థీ. ౫౭

సమబుద్ధి సాధుసేవయు
సముచితచరితంబు దాంతి-శాంతియు విశ్వా
సముశాస్త్రములయెడ విన
యముసత్యము శిష్యగుణము-లగువిద్యార్థీ, ౫౮

ఒకటిచదువు రెండడఁకువ
ప్రకటితముగమూఁడు తెలివి-భావాభావ
ప్రకటననాలుగ యిదున
మ్మిక పాళులుగావలయుఁజు-మీవిద్యార్థీ. ౫౯

మనమునువాక్కును కరములుఁ
గనులును గుహ్యంబుశుద్ధి-గాఁ గలవారల్
ధనకాంతలయెడనున్నను
గనుఁగొనభయమేమిలేదు-గదవిద్యార్థీ. ౬౦

గురువును వైద్యునినావికుఁ
బరిణయమగుపిదపజననిఁ-బాపులుగలఁకన్
దెరలింతురు పనిముగియుడు
జరపకుసివట్టులెపుడు-సద్విద్యార్థీ. ౬౧

—: ఆ రో గ్య ము :—

ఆరోగ్యంబు ప్రధానం
బారయదేహాలకునెల్ల-నది బలమూలం
బై రాజిల్లుట బలమును
ధీరులుసాధింపఁదగు వి-ధిగవిద్యార్థీ. ౬౨

పురమును భూదారునిక్రియ
నరదంబును రథికునివలె-నాత్మనిలయముఁగ్
నరుఁడేమఱకెల్లప్పుడు
బరిరక్షణసేయవలయు-వరవిద్యార్థీ. ౬౩

ప్రాణాపహర్తకాలుఁడు
ప్రాణధనాపహంతయగుఁగు-వైద్యుఁడు దేహా

త్రాణార్థి వెజ్జు యోగ్యత
గానక పిలువంగఁ దగదు-గద విద్యార్థీ. ౬౪

వ్యాయామమునకుఁ దలమటుఁ
గై యితరంబులకుఁ బెద్ద-యైపాతాళిన్
నియుద్ధులఁ బెద్దనెఱ
వాయాడకు వదరుఁబోతు-నై విద్యార్థీ. ౬౫

—: జ్ఞానము :—

కొఱగానియక్కరంబును
గొఱగాని నరుండుఁ జాలఁ-గూడని గుణముల్
గొఱగాని మూలికయు లే
దెఱుఁగు తెఱుఁగు నెఱుక కొఱను-హీని విద్యార్థీ. ౬౬

మనుజునకు విద్యకంటెను
గనులును సత్యంబుకంటె-ఘనతపము సుఖం
బునఁ ద్యాగముకంటెను మిం
చినదీ భువిలేదు లేదు-స్థిర విద్యార్థీ. ౬౭

సుముఖుండై యిహసుఖదుః
ఖములాదిగఁ గల్గు ద్వంద్వ-కర్మములఁ దగన్
సమముగఁ జూచు నతనిలో
కము తప్పక చెప్ప జ్ఞాని-గా విద్యార్థీ. ౬౮

—: ధనము :—

మందుభియచేతనముదా
నిందట్ల 'ధనంధన'మ్మ-నియశబ్దించున్
బొందవలదె చేతనుఁడై
పొందుగ సంసారిధనము-మును విద్యార్థీ. ౬౯

ధనమునఁగులగౌరవమగు
ధనమునసకలంబుఁదన్నుదగ్గఱికొలుచున్
ధనమేమూలముజగతికి
ధనమునన్యాయ్యముగఁగూర్పఁదగువిద్యార్థీ. ౭౦

న్యాయంబుననార్జితమగు
న్యాయముఁదాఁదినఁగవచ్చు-నర్థులకిడఁగా
శ్రేయమొనఁగూర్చునిఁకన
న్యాయార్జితమందుఫలము-నహివిద్యార్థీ. ౭౧

—: మదము :—

కులమాచారము ధనమును
విలసితవిద్యయును రాజ్య-విభవము రూపం
బెలఁబ్రాయముఁదపమునువ
ర్థిలఁజేయునుమదమునంద్రు-స్థిరవిద్యార్థీ. ౭౨

వేఁడిమియగ్నికిఁ జలనము
గాడుపునకు శీతగుణము-కంజారికినా

పాడిధనికునకుమదమిలఁ
గూడుటధ్రువమిద్ది చేర్పకుమువిద్యార్థీ. ౭౩

అంగములద్రఢిమగలిగియు
సంగవిహీనునిగఁజేసి-యాడించుట బం
ధుంగురుసంప్రయోగము
సంగనకుంబెట్టఁగవిడుము-నయవిద్యార్థీ. ౭౪

—: తృష్ణ :—

జీర్ణములగుఁగేశంబులు
జీర్ణములగురదనములున-శీకృతబలముల్
జీర్ణములగుఁగనులు సెవుల్
జీర్ణముకాదయ్యతృష్ణ-స్థిరవిద్యార్థీ. ౭౫

—: పరోపకారము :—

మనుజుఁడుగా జన్మించిన
జనులకుహితమాచరింపఁ-జనదేయరయన్
జీవచిన్నప్రాణికోటులె
మనుజునకుపయోగపడవె-మహివిద్యార్థీ. ౭౬

జ్ఞాతులునల్వురులోభికి
భూతలమునధర్మమగ్ని-భూపుఁడుచోరుం
డేతత్తిధర్మముపాదలదో
ఘాతుకులయ్యెదరుపరులు-కనుమివిద్యార్థీ. ౭౭

దానమునశత్రుజయమగు
దానముననవ్యాధిపోవు-దానమువలనన్
జ్ఞానమునువిద్యయొదవఁబడు
దానమెపురుషార్థదంబు-తగవిద్యార్థీ. ౭౮

దానముచేయుట ధర్మము
మానవులకుఁబాత్రదాన-మాత్రముశ్రేష్ఠం
బౌనందునపాత్రునకిడు
దానంబునఁబాపమబ్బుధరవిద్యార్థీ. ౭౯

అడిగినయాతనియక్కఱ
నడవడియాచితియుఁదనధ-నమువోయెడునా
నడదేశకాలములెఱిఁగి
యిడుదానమెపాత్రమందు-రిలవిద్యార్థీ. ౮౦

వెలలియిడుటుత్తమముమఱి
పిలిచియిడుటమధ్యమంబు-వేఁడునతనికా
వలనిచ్చుటయధమముభృ
త్యులకిడుటధమాధమంబు-స్తుతవిద్యార్థీ. ౮౧

—: యాచ్ఞ :—

నడకతడఁబడునుగాత్రము
దడదడనియించెడినిగద్గ-దస్వరము భయం

బెడఁదఁగలుగుస్మృతిచిహ్నము
లడిగెడుచోవలవదెవరి-కదివిద్యార్థీ. ౮౨

లఘువస్తువుతృణమంతకు
లఘువగుఁదూలంబు దాన-లఘువగుమఱియున్
లఘుతమమగుయాచ్ఞాగుణ
మఘుదూరా! నీకువలవ-దదివిద్యార్థీ. ౮౩

—: అ తి క్ర మ ము :—

అతిదానంబునఁ గర్ణుఁడు
దితిమనుమండై నబలియుఁ-దేజముసెడరే
అతియేశత్రువుజనులకు
నతియెందునువిడిచినడవ-నగువిద్యార్థీ. ౮౪

అతిలోభియైనసుయోధనుఁ
డతిలోభంబుననుగుక్కయలజడివడెఁ
వితరులయాస్తినిగోరక
గతినోరులకుఁజూపుదాత-గావిద్యార్థీ. ౮౫

అతిమూర్ఖుఁడై నరావణుఁ
డతిరూపిణియైనసీత-యలజడివడరే
అతికాంక్షపత్త్రిరథుఁడును
నతియెందునువిడిచినడవ-నగువిద్యార్థీ. ౮౬

—: భాజనము :—

కారకుఁడను మోదకుఁడును
ప్రేరకుఁడునుఁ గ్రైస్తవల్యోకేసము భాగుల్
ధారణిఁ గార్యఫలమునకు
నారసి యిది నీవు నడవ-నగు విద్యార్థీ.

—: దుస్సహము :—

ఘనదుస్సహములు నాలుగు
తనపెండ్లము ముష్ట నష్టి తనకృషియందున్
దనపుత్త్రుఁడవిద్వాంసుఁడు
తనకడుపున నొప్పియగుట ధరవిద్యార్థీ. ౧౮

జనకుండు ఋణము చేసిన
జననియు విటికైన అంపెఁ-జాయయయినన్
దనయుఁడు శుంఠయయిన గే
స్తునిశత్రులు వారలంద్రు-స్తుత విద్యార్థీ. ౧౯

—: పూజ్యత :—

అలుపులకు నధిక పూజ్యత
గలుగును నధికులకుఁ గొంత-గలుగును దుదిని
ష్ఫలనిస్సమతరుజాలం
బులఁగన వేమేటి భవన-ములవిద్యార్థీ. ౨౦

ఘృతభాండముఖముఁజూడరు
మతిఁదలఁపరుసురకుఁబూజ-మాలికలునహో
రతులునుజెప్పనగునెకలి
కృతమహిమముగాకయున్న-దే? విద్యార్థీ. ౭౧

—: ప్రజ్ఞ :—

మదిమిమొదటమానసమునఁ
బిదపశరీరమునఁదోఁచు-విద్వాంసునకున్
మదిఁదోఁచుఁగానిజడునకుఁ
మదిఁదోఁపదుతనువునందు-స్తుతవిద్యార్థీ. ౭౨

హాలాపానులకును స్త్రీ
లోలురకునుమదిని మొదట-లుబ్ధులకును మ
స్థాలికినిరంతరముప్ర
జ్ఞాలాభమువారయదరసి-నన్ విద్యార్థీ. ౭౩

—: పాపము :—

పాపమనిచేసిపిమ్మటఁ
దాపపడినఫలములేదు-తప్పికొనవలెన్
బ్రాపగునడుసునఁగాలిడి
వాపినిగ్రాలడుగుజడుని-వలెవిద్యార్థీ. ౭౪

పాపములలోననెక్కుడు
పాపముతనునమ్మినట్టి-వానిఁజెఱుపు త

త్ప్రాపమెభూమికిబరువఁట
యోపికనిదియరసినడువు-మురువిద్యార్థీ. ౯౫

చాలఁగఁబాపముచేసిన
పాలసుఁడిభువనమందు-బాలురవలనన్
గాఘులతన్నులుదినఁగాఁ
బాలగుఁగాల్బంతియగుచు-వరవిద్యార్థీ. ౯౬

—: సే వ :—

జనములయాదాయంబును
గనియాఁవపాలుకాన్క-గాఁగొనిన్యాయ్యం
బుననడచునరపతినిగొలి
చినభక్తియుముక్తిగలుగు-స్థిరవిద్యార్థీ. ౯౭

జనములగానుగునిడిరస
మున్ముద్రావెడుభూపుఁగొలువ-ముక్తియటుండన్
మునుభక్తికెసందియమగు
వెనుకవిడదుశారవంబు-వినువిద్యార్థీ. ౯౮

చదువెంతచదివియుండిన
ముదమొదవెడుకొలువునందు-మురిసినభక్తిన్
మదిఁదలఁపకలోకేశునిఁ
గొదలేనిసుకంబుమనక-గునె? విద్యార్థీ. ౯౯

భుక్తికిగలచదువులనే
రక్తిఁజదివికొల్లఁబొగొలువ-రాణచెలఁగునే?
భుక్తికిఁగుక్కలుగొలువవె
ముక్తిచదువెచదువుముఖ్యముగవిద్యార్థీ. ౧౦౦

—: పారమార్థికము :—

ఇటఁగలమన్నృపులకటలే
నిటలేదటఁగలదుయతుల-కెన్నఁగసుఖముల్
ఇటనటసజ్జనులకుఁగల
దిటనటముష్కులకులేదు-హితవిద్యార్థీ. ౧౦౧

చదువన్ననేమి? నేర్పగుఁ
గద! నేననువస్తువుమన-కాయంబనను
న్నదియెచ్చటనోనేరని
చదువుచదువసార్థకంబె-సద్విద్యార్థీ. ౧౦౨

నీవును నేనను భేదం
బేవస్తువునందుఁగలుగు? నెల్లయెడసి
కావరమువీడిచూచిన
నీవేనను భేదమున్న-దే? విద్యార్థీ. ౧౦౩

పగిలినమృద్భాండమ్మును
బాగులకవర్జింపవలయుఁబోయినదానిఁ

దిగవిడిచియవలనేడ్చుట
నగుఁబాటగుఁగాదె చూడ-నయవిద్యార్థీ. ౧౦౪

మొదటనకొయ్యలు రెండొక
నదిగట్టునఁగలిసియుండు-నదిలోఁబడఁగా
వదలుచుఁగలియుచు దారలును
నిదిగనిచింతింపనేల-హితవిద్యార్థీ. ౧౦౫

ఒకతరువుననొకయప్పుడు
ప్రకటముగ ననేకజాతి-పక్షులు వసియిం
చికడకుదిశలకరుగుదీ
నికొఱకుఁజింతింపనేల- నెఱివిద్యార్థీ. ౧౦౬

జోకనుసూర్యుఁడుపుట్టినఁ
జీఁకటివిడునస్తమింపఁ-జీఁకటియయగుఁ
దేఁకువదీని నెఱిఁగియూ
చీఁకటికై వెఱవనేల?-స్థిరవిద్యార్థీ. ౧౦౭

సుకము వెనుకదుఃఖంబగు
సుకమగుదుఃఖంబు వెనుక-సొరిదినివైక
ల్పికముగఁ బ్రతినరునకు దీ
నికొఱకుఁజింతింపనేల-నెఱివిద్యార్థీ. ౧౦౮

శ్రీరామాభిఖ్యుండను
శ్రీరామపదారవింద-సేవారతుఁడన్
బేరుగ నీశతకంబొక
తీరుగ నీకొఱకు వ్రాసి-తినివిద్యార్థీ. ౧౦౯

శ్రీరామార్పణము

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

Printed at the T. V. C. Press, Madras.

శ్రీ రామ.

నీతినిధి ప్రథమమణి.

(విద్యార్థి శతకము.)

—: గ్రంథకర్త :—

గాతలపట్లు శ్రీరాములురెడ్డి.